

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2017

**SESOTHO PUO YA PELE YA TLATSETSO: PAMPIRI YA I
SESOTHO FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Dihora tse 2½

Matshwao: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

TEMA YA 1

- 1.1.1 Tjhe, hobane ho a tsebahala hore borapolasi ba a di bolaya empa kotlo ha e boima./Mmuso o dumela ho fediswa ha dibaka tse nang le jwang, ho ahwa ditoropo.
- 1.1.2 Moholodi/blue crane, tshepe/springbok, mosothi/yellowwood, kgalejune/galleon, porotea/protea.
- 1.1.3 Ho a keteka le ho ikotla sefuba ka ona.
- 1.1.4 Dikarabo di ka se tshwane, ba bang ba tla re Mandela, Tutu, de Klerk.
Lebaka: Sebete sa bona, jj.
- 1.1.5 Tjhe, Meholodi e dula moo ho nang le jwang mme kgolo ya ditoropo le metsemeholo e hlokisa Meholodi sebaka sa ho phela.
- 1.1.6 A abelwa bahale ba ipabotseng ntweng.
- 1.1.7 Ke motho.
- 1.1.8 Ho etsa thepa ya ka tlung.
- 1.1.9 Botumo ba ho ba le matla/ho ba le bophelo bo botle/moya o motle wa ho itwanela. (E le nngwe feela)
- 1.1.10 Matshwao ana a etsa dihlopha tse kang tsa kirikete le rakebi, di be le morolo, maikemisetso, sebete, ho kgona ho fetola maemo a papadi le ho ba mafolofolo, ho itshepa, mamello le ho kgona ho tloaka ka potlako.
- 1.1.11 Modingwana wa Magerike/Proteus.

TEMA YA 2

- 1.2.1 Ee, mariha ke nako ya selemo moo batho ba bangata ba kulang ke mokgohlane.

KAPA

Tjhe, matsatsing ana batho ba dula ba tshwere ke mokgohlwane mme sehlahiswa sena se lokelwa ho rekwa neng kapa neng.

- 1.2.2 Linctagon.
- 1.2.3 Ho hohela mahlo a moreki kapa mmadi.
- 1.2.4 Se thibolla dinko, ntsha tshwaetso e ka bang ka nkong, se thibela tshwaetso ya ditsebe. (Tse 2 feela)
- 1.2.5 Tjhe, hobane ba bapatsa *Nasal Spray* haholo mme dihlahiswa tse ding ha di bitswe ka mabitso a tsona.
- 1.2.6 Sephuthelwana sa Linctagon se bitsang R240 se nang le *Nasal Spray*.
- 1.2.7 Bona.

KAROLO YA B KAKARETSO

POTSO YA 2

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

Kabo ya matshwao:

- Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7 (ntlha e le nngwe bakeng sa ntlha sehlooho).
- Matshwao a 3 bakeng sa puo.
- Matshwao kaofela: 10.

Kabo ya matshwao ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:

- Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le 1.
- Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2.
- Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3.

Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse diqotso di le jwalo:

- Ha ba qotsitse ntlha tse (1–5) ba abelwe letshwao le le leng la puo.
- Ha ba qotsitse ntlha tse (6–7) ba se abelwe matshwao a puo.

ELA HLOKO

Palo ya mantswe:

- Batshwayi ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.
- Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe a sebedisitsweng e ngotswe e fosahetse. Ha palo ya mantswe e tlotse moedi o boletsweng, bala ho fihla palong ya mantswe e behilweng, ebe o emisa moo. **Hopola puo ya rona ha e a kopana jwaloka puo tse ding. Fadimeha ha o bala mantswe.**

RUBURIKI YA HO TSWHAYA KAKARETSO

KGATO	PHIHLELLO	MATSHWAO	TLHALOSO YA BOKGONI
7	E babatsehang	10	Ha ho na diphoso, e kgutshwane e bontsha kutlwisiso ya tema. Nehelano le tatellano ya dintlha e a babatseha mme o na le dintlha tsohle tsa bohlokwa.
6	E kgabane	9–8	Boholo ba dintlha tse ka hodimo di a hlahella mona le ha nehelano e se e hlwahlwa hakalo (jwalo ka e ka hodimo).
5	E kgotsofatsang	7–6	E a utlwahala. E kgutshwane le ha e se hakalo; e kenyelletsa le dintlha tse sa hlokahaleng. Neheletsano e batla e kentse dintlha kaofela tsa bohlokwa.
4	E lekaneng	5	Dintlha tse jereng mohopolo wa sehlooho tse etsang 50% di a hlahella le ha dintlha tse ngata tseo e seng tsa bohlokwa di senya phethahalo ya tema. Nehelano ya dintlha tsa hae ha se e ntle hakalo.
3	E mahareng	4–3	Menahano e a fokola mantswe ha a a sebediswa ka paballeho (a mangata tlolo). Ha ho tatellano e ntle ya dintlha nehellanong ya hae. Dintlha tsa hae di batla di lobokane di sa utlwahale hantle, mme dintlha tsa bohlokwa di a haella. Mona le mane ho na le puo e nang le diphoso le ha dintlha tsa hae di mo beha mahareng.
2	E karolwana feela	2	Kutlwisiso le bokgoni ba ho ngola kakaretso ke tse haellang. O sebedisa puo e diphoso haholo e bileng e sa utlwahale hantle. Boholo ba dintlha tsa hae ke tse tswileng lekoteng empa o na le bonyane ntlha e le nngwe e nepahetseng. O etsa boiteko bo itseng ba ho akaretso (ho araba potso) empa o fokollwa ke kutlwisiso ya se batlehang (potso ena).
1	Ha ho phihlello	1–0	Ha a bontshe kutlwisiso ya se batlehang potsong ena. Dintlha tseo a nehelanang ka tsona ha se tse utlwahalang. Ho bonahala bopaki ba hore o tsamaile a qotsa dintlha tse ding ho tswa temeng ya sethato jwalo ka ha di le jwalo, mme ho se le nyallano ya letho.

- Ditoropo di tsebahala ka ntho tse fapafapaneng, e ka ba tse mpe kapa tse ntle.
- Ditoropo tse ngata di tsebahala ka ketsahalo tse fosahetseng.
- Johannesburg e tsebahala ka bobele empa mohahlaudi ha a dumele sena.
- Mohahlaudi o dumela hore Johannesburg e bolokehile mme ke tulo e ntle.
- Mohla a etetseng Soweto ha a ka a nkelwa ntho tsa hae tsa bohlokwa.
- Mohahlaudi o makaditswe ke leshano la bashanyana ba neng ba re ba rekisa AK47.
- Ho ya ka mohahlaudi wa rona Johannesburg ka tulo ya kgotso.

KAROLO YA C DITHOTHOKISO

POTSO YA 3

- 3.1 3.1.1 Ke bomme/basadi. Motho wa pele wa mme lefatsheng ke Efa.
3.1.2 Setereothaepe – ha se basadi kaofela ba etsang ketso tse mpe.

KAPA

Ntlha – hobane basadi ba bangata ke baqabanyi, ba laola, ba kenya banna ba bangata mathateng.

- 3.1.3 Ke batho ba sebete ba lwanelang seo ba dumelang hore ke sa bona/**Ke batho ba matla.**
- 3.1.4 Kganyetsano/Tatolano – e sebetsa ho hatella/tiisa taba ya ho hopola basadi.
- 3.1.5 Bomme ba maamong a taolo, ba sebete, bang ba bona ha ba a loka, ba ka o siya le monna mateneng/**Motho o lokela ho fadimeha ha a phela le basadi.**
- 3.2 3.2.1 Ee, sehlooho se re bolella hore ho hobe, ho hlahile lefu, ho a lluwa. Dikahare di bua ka lefu la Kgatebe, Sello sa bana ba Kgatebe.
- 3.2.2 Karaburetso ya pono.
- 3.2.3 Ntate a hlokahala ke sa le lesea/monyane.
- 3.2.4 Apostrofi.
- 3.2.5 Modimo/Mmopi/**Tlhahlamatjholo.**
- 3.2.6 Joo!
- 3.2.7 Ho hloka batswadi ba le babedi/**ho hloka motswadi.**
- 3.2.8 Tjhe, ntata sethothokisi o bolauwe ka thipa.
- 3.3 3.3.1 Sonete, e na le mela e 14.
- 3.3.2 Ee, hobane mosebetsi wa hae o kgotswa ke dimumu, e bonwa ke difofu le dira di hloleha ho kgutsa. **Mola wa 13.**
- 3.3.3 Ho hohela mmadi hore a tlo leka ho fumana hore ke dintho dife tse ntle/**ho kgutsufatsa mantswe a sehlooho/ho fa sehlooho sefutho.**
- 3.3.4 Tjhe, hobane sethothokisi se mmita nnyeo le sehatamarikgwana/**sethothokisi se mmita enwa.**
- 3.3.5 Pheteletso.
- 3.3.6 Ha motho a sebeditse re tshwanela ho mo neha tlotlo, re sa natse hore ke mang, hobane nnete e a sala, o sebeditse.
(Dikarabo tsa baithuti di tla shejwa.)

KAROLO YA D PUO LE TSHEBEDISO

POTSO YA 4

TEMA YA 1

- 4.1 O ne a omana a sa kgaotse. Ho bolela hore ha a ka a siya le lentswe le le leng ha a ne a mo omanya.
- 4.2 **Mookamedi wa lebenkele** ha a hlomphe bareki, ha a na taba le bokamoso ba kgwebo ena hape ha se motho eo bareki ba ka tshepelang ho yena. **Mookamedi wa sebele** o hlompha bareki, o nahana ka bokamoso ba kgwebo hape ke motho wa ho qetela eo bareki ba ka llelang ho yena. (dikarabo di tla fapafapana).
- 4.3 Mookamedi o tlasa kgatello kaha ho bonahala ho se bareki ba bangata. Mookamedi ke motho ya nyatsang batho hobane e le bana. Ke motho ya sebetsang hobane ho sebetswa ha a rate mosebetsi wa hae.
- 4.4
- A qwaketsana ka mantswe le moreki e mong.
 - O ile a ntshosothela.
- 4.5 Ka lebaka la bohale ba mookamedi, ho a hlaka hore bohale boo bo ile ba thohothedisa mopheti wa ditaba mme kaha boitshwaro bo sa amoheleheng ba mookamedi bo ne bo sa kgaotse, dikapolelo tsena di dumellana hantle le sephetho se bosula se bonahalang ditabeng tsa tema.
- 4.6 Hatang kosene/tswang ka monyako wane/tsamayang.
- 4.7 Ke nahana hore mopheti wa ditaba o ile a tlaleha tlolo ena ya molao mokgatlong wa bareki/ kopanya bareki bohle ba e bileng mahlatsipa mme ba ipelaetse (ka diphousetara tse ngotsweng tliekefetso ya mookamedi enwa kapa ho ngola petishene).

TEMA YA 2

- 4.8 Tjhelete ya makeno e tlase haholo.
- 4.9 Mangaung African Cultural festival.
- 4.10 Ke hoba festivale ena e tsebisahala ka akeronime ho feta ka mantswe ka botlalo.
- 4.11 B – ho tjeka.
- 4.12 Thabo o bina pina e monate.
- 4.13 Modianyewe/katiba. Hobane ke katiba ya Basotho e hlahellang le folageng ya naha ya Lesotho hoo e seng e sebediswa e le letshwao le emelang bosotho.
- 4.14 Batho ba baholo, hobane dibini tse phousetareng di mamelwa haholo ke bona ntle le batjha ba mmalwa ba nang le thahasello ho mmimo wa Jazz.
- 4.15 Ho hohela barati ba Jazz hobane ke ba bang ba hlahellang ka mahetla sedikadikweng sa mmimo wa Jazz Aforika Borwa.

Matshwao kaofela: 100